

Udo Lindenberg brød muren

FOTO: BERND THISSEN DPA

Musikhistorie. Den vesttyske rocksanger accepterede aldrig Berlin-muren og opfordrede konstant den østtyske ledelse til dialog – også selv om hele det etablerede internationale samfund anerkendte DDR. Han har derfor en del af æren for, at muren faldt for 21 år siden.

Af Karsten Himmelstrup

Da den vesttyske rocksanger Udo Lindenberg i oktober 1983 passerede igennem Berlin-muren fra vest til øst ved overgangsstedet Invalidenstrabe, skrev han tysk historie.

Udo Lindenberg kørte over grænsen i symbolet på det vesttyske Wirtschaftswunder, en hvid BMW, og han blev modtaget af jublende fans i den kommunistiske stat. Han var inviteret af DDR-styret til at medvirke i en koncert for fred i Palast der Republik 25. oktober – netop på et tidspunkt, hvor den kolde krig var nærmest dybfrossen med heftig debat om opstilling af atomrakter centralt i Europa.

Han blev dermed den første vesttyske rocksanger, som fik lov til at optræde i DDR. Og koncerten blev en foreløbig kulmination på mange års ihærdig indsats fra Udo Lindenberg's side for at få DDR-styret i tale. Han opfordrede i sange og udtalelser øst-siden til at komme ud af busken og tage en debat om Tysklands deling.

Udo Lindenberg skilte sig ud på den vesttyske rockscene – som en af få lavede han musik med tyske tekster. For i årene efter krigen vendte de unge tyskere sig væk fra det nationale tyske og søgte ly i den internationale beat- og rockmusik, som den blev udlevet hos befrierne i England og USA. Og det skete på engelsk.

For de unge i Forbundsrepublikken betød teksterne ikke så meget – det var udtrykket i rytmene og musikken, som gav mening og gav udløsning for en oprørstrang – og de havde massivt alle antenner rettet mod hvad der skete i USA og England.

Sang om forholdene i DDR

De unge vendte ryggen til den ældres generations slager-musik, hvor hjemstavnens hyldes nostalgisk, og hjerte rimer på smerte. Og de vendte ikke mindst ryggen til arbejder- og bondestaten DDR, som de fandt mere og mere ligegyldig og intetsigende.

Men den respektløse Udo Lindenberg, som var punker før begrebet overhovedet blev opfundet, sang ikke blot på tysk, som de unge i DDR kunne forstå. Han sang også om forholdene DDR, i det delte Tyskland og satte spørgsmålstegn ved muren og Tysklands indre

Udo Lindenberg kan ikke blot spille musik, men også male. Her ses han foran et selvportræt.

grænse som ingen anden i sin generation. Han var stor set den eneste inden for rockgenren, som tog den problemstilling op til debat.

Han er født i 1946 og kom i gang som trommeslager og havde jobs som studie- og gæstemusiker. Han spillede en del jazz og fik sit gennembrud med LP'en Andrea Doria, som også solgte godt i Danmark. Siden har Udo Lindenberg både udgivet bøger og malet til udstillinger, men han blev afgørende kendt for at sammenkæde rockmusik med politik. Han har sagt, at der skal streg under holdning i underholdning, og i de senere år er han især gået imod det højreradikale miljø i Tyskland.

»Sonderzug nach Pankow«

I 1974 udkom en LP fra hans hånd med sangen »Wir wollen doch einfach nur zusammen sein« om mødet med en ung østtysk pige og drømmen om at lave en rockkoncert med Rolling Stones på den centrale Alexanderplatz i Østberlin. Udo Lindenberg sang om, hvordan han var tvunget til at forlade hende for at tage tilbage Vestberlin, fordi han kun havde lov til at være i DDR på besøg en dag:

»Men måske en dag, kan det ordnes, så vi kan være længere og tættere sammen«, lyder det i teksten.

»Ich hoffe, dass die Jungs das nun bald in Ordnung bringen«. Det var også tidligt, at Udo Lindenberg gav udtryk for, at han gerne ville optræde i DDR. Igen og igen provokerede han den østtyske politiske ledelse, og i februar 1983 toppede provokationerne med sangen »Sonderzug nach Pankow« med henvisning til den bydel i Berlin, hvor den østtyske ledelse boede i de første år efter DDR's oprettelse. Han kradse i facaden, kaldte de østtyske ledere for over-indianere og sang respektløst til partichefen Erich Honecker, som han gav kælenavnet Honey:

Jeg synger gerne for små money i Palast der Republik, hvis du giver mig lov, »Oh Erich, Warum lässt du mich nicht singen im Arbeiter- und Bauern-Staat?«, lød det fra Udo Lindenberg, som tilbød at tage en flaske cognac med og dele den med Honecker.

Han sang om, at den østtyske statsleder nok inderst inde var en skabsrocker, som tog læderjakken på og låste sig inde på badeværelset for i smug at høre Vest-radio.

Han var stærkt kritisk over for Berlin-muren, som opført i august 1961. Den fik stabiliseret DDR-samfundet – ikke fordi borgerne blev tilfredse, men fordi de ikke længere havde mulighed for at stemme med fødderne.

Kopierede alt fra Vesten

Stabilitet var også, hvad Vesten ønskede sig under den kolde krig. Berlin-muren cementerede grænse-dragningerne efter krigen, og den forhindrede usikkerhed og beskyttede mod uheld, som kunne få den kolde krig til at blive brandvarm. Og da den daværende vesttyske forbundskansler Willy Brandt i starten af 1970'erne indledte sin tilnærmelse til DDR-styret, blev det betragtet som en yderligere cementering af tingens tilstand.

De to tysklænde indledte et omfattende økonomisk samarbejde, og Willy Brandt fik Nobels Fredspris for sine østtaler skabt i erkendelse af, at Muren var kommet for at blive. Men øst for Muren stirrer en hel generation af unge længselsfuldt mod vest. Som sangeren IC Falkenberg, der med stor 80'er frisur optrådte med discomusik i DDR, senere haft sagt det:

»Vi kopierede alt fra Vesten. Vi kiggede udelukkende mod Vest – hvor de vendt de ryggen til os og

var ligeglade med os«.

Udo Lindenberg accepterede aldrig muren. Han var en del af det vesteuropæiske ungdomsoprør. Han var socialist og pacifist og tog aktivt del i den magtfulde vesttyske fredsbevægelse. Det var da også den position som var årsagen til, at statsleder Erich Honecker i 1983 pludselig gav ham tilladelse til at optræde i Østberlin.

Inviteret til DDR i 1983

Den østtyske ledelse mente at have lavet en politisk genistreg ved at invitere Udo Lindenberg, som var aktiv i den vesttyske fredsbevægelse. Få måneder senere skulle den vesttyske regering tage stilling til opstilling af amerikanske atomrakter, den såkaldte dobbeltbeslutning, og DDR håbede at score en propagandagevinst ved at lade Vest-idolet optræde. Dermed ville den store vesttyske fredsbevægelse og den statsstyrede østtyske af slagsen vokse sammen.

Den excentriske Udo Lindenberg blev oven i købet i samme omgang tilbudt en turne til en række østtyske byer året efter som et yderligere bevis på den østtyske åbenhed over for den alternative scene i Vesttyskland.

Den blev dog aflyst. For ikke alene måtte østtysk politi med besvær holde Udo Lindenberg flere tusinde ægte fans væk fra koncertstedet i Østberlin, mens 4500 udvalgte og partitro tilhørere lyttede indenfor. Udo Lindenberg selv lod sig ikke kontrollere og disciplinere. Godt nok sagde han i Palast der Republik, at der aldrig mere skal udgå krig fra tysk jord, hvilket fik mange og lange klapsalver. Men han tilføjede også, at alle raketter skal skrottes – både amerikanske Pershing-raketter og sovjetiske SS20-raketter – og det slap ud i DDR-tv's ellers tidsforskudte udsendelse.

»Jeg er glad for at være her, for alle mennesker i Vest og Øst vil det samme, nemlig fred og ingen krig. Men de vil heller ikke have kold krig og slet ikke tysk-tysk istid«, sagde Udo Lindenberg.

Prikken over i'et var, at den punkede musiker bagefter lod sig bære på skuldrene af de begejstrede fans rundt om Palast der Republik, som dengang var symbol på DDR-styrets fortræffeligheder. DDR havde fået nok af Udo.

Gav Honecker en guitar

Udo Lindenberg troede – naivt, sagde man dengang – på at mennesker en dag kunne mødes på tværs af den indre tyske grænse. Og selv om kravet ikke gav genlyd blandt de unge vesttyskere, gav han ikke op. Så sent som i 1987, da Erich Honecker besøgte Vesttyskland, mødte Udo Lindenberg op i Wuppertal og forærede ham en læderjakke og guitar hvorpå der var skrevet »Gitarren statt Knarren« – frit oversat: »Musik i stedet for våben«. Honecker udviste minimalhumor – muren stod klippefast, han havde DDR i sin hule hånd, og besøget i Vesttyskland var en understregning af hans magtposition.

For Vesten accepterede og nærmest respekterede DDR. Det gjorde den danske statsminister Poul Schlüter, som var på officielt statsbesøg i Østberlin året efter. Og det gjorde som bekendt gruppeformand i SF og daværende formand for DKP, Ole Sohn, da han i 1989 sammen med blandt andre Rumæniens diktator Nicolae Ceausescu og andre kommunistiske diktatorer overværede festligholdelsen af DDR's 40 års jubilæum, som skete med strækmarch og militærøpvisning – mens folket demonstrerede for frihed i gaderne.

Udo Lindenberg måtte vente til efter murens fald, før han kunne komme på koncertturne i Øst. Men så tog han af sted. Han skriver stadig sange, er fortsat politisk kontroversiel og samfundskritisk og har i nyere tid blandt andet stået for en musical, Hinterm Horizont, om netop den forbudte kærlighed og drømmene om at kunne være sammen – uden mure til at adskille.

Hvem skal have æren af Murens fald 9. november for 21 år siden? Sovjetunionens sidste leder Mikhail Gorbatsjov, polske Lech Walesa, den ungarske politiker Gyula Horn, den katolske kirkes overhoved, den polske pave Johannes Paul 2 eller tidligere præsident i USA, Ronald Reagan?

Trofaste fans af Udo Lindenberg mener, at »Udo« skal have æren. Han gik mod strømmen, rokkede ved Muren og gav håb til den generation af unge i DDR, som siden tog affære og udøvede politik i gaderne.

Karsten Himmelstrup er journalist og bor i Aabenraa.

Julemarked

SLESVIG. Stadtmuseum i Slesvig holder sit traditionelle julemarked i weekenden fra den 26. til den 28. november. Der kommer godt 50 udstillere fra Slesvig-Holsten og Danmark og viser husflid og kunsthåndværk. Der er åbent fredag klokken 15-18 samt lørdag og søndag klokken 11-17. Der er fri entre. (FIA)

